

Bewindvoering Anders?!

Adviesrapportage over de terugdringing van uitgaven Bijzondere bijstand
i.v.m. de stijgende kosten van bewindvoering

Van: Projectgroep Bewindvoering
gemeente Rheden

Versie: 04-10-2018

(Definitieve versie)

1. Aanleiding

Het aantal personen met schulden neemt de laatste jaren behoorlijk toe. En daarmee ook het beroep op schulddienstverlening, maar ook het aantal mensen dat onder beschermingsbewind wordt gesteld door de rechtbank.

Landelijk zijn de aantallen onder-bewind-gestelden toegenomen van 94.000 in 2009 naar 248.800 over 2017, blijkens cijfers van de Raad voor de Rechtspraak.

Gevolg hiervan is dat het aantal bewindvoerders en bewindvoeringskantoren als paddenstoelen uit de grond zijn geschoten. Er is een Landelijk Kwaliteitsbureau CBM die beoordeelt of je als curator, bewindvoerder of mentor aan de eisen voldoet. Maar dat is in de praktijk niet altijd een waarborg gebleken van goede kwaliteit. Diverse kantoren geven helaas aanleiding tot klachten.

De VNG heeft in het voorjaar van 2016 bij de Staatssecretaris SZW aan de bel getrokken en is met aanbevelingen gekomen.

Sinds juni 2018 heeft dit onderwerp de aandacht in de Tweede Kamer en ligt er een wetsvoorstel om de gemeenten ook een steviger rol te geven (zie verderop in deze notitie).

Het gevolg voor de bijstandsverlening (bijzonder bijstand; BB) is, dat dit kostenonderdeel in Rheden ook flink is gestegen de afgelopen jaren.

Ontwikkeling bijzondere bijstand voor bewindvoeringskosten in Rheden:

Jaar	Aantal klanten	Uitgaven bijzondere bijstand
2008	55	46.217
2009	101	95.370
2010	126	114.375
2011	180	180.433
2012	216	206.965
2013	266	256.011
2014	305	318.756
2015	370	463.645
2016	407	552.417
2017	456	644.027

De bewindvoering en de toename van de kosten daarvan is de afgelopen jaren binnen de gemeente Rheden ook diverse keren punt van aandacht geweest, zowel ambtelijk in de organisatie als in de gemeenteraad. De maatregelen die tot nu toe uitgevoerd zijn blijken echter niet toereikend en vragen om een fundamentele beoordeling.

In het nieuwe beleidsplan Schulddienstverlening 2016-2019 "Samen werken aan schulden" is het eveneens aan de orde gekomen en in het daarop gemaakte Plan van Aanpak (als actiepunt 4.2) opgenomen. Ter uitvoering van dit actiepunt dient deze notitie.

Beschermingsbewind in de praktijk

Beschermingsbewind is een wettelijke beschermingsmaatregel (Boek 1 titel 19 BW) en is bedoeld ter bescherming van het vermogen (geld en goederen) van de persoon die onder bewind is gesteld. Wanneer iemand niet in staat is om op een verantwoorde manier zelf zijn financiële zaken te regelen (door psychische en/of medische oorzaak, door verkwisting of het hebben van problematische schulden), kan de Rechtbank een bewind over geld en goederen uitspreken. Dit betekent dat een bewindvoerder het financiële beheer gaat uitvoeren. Tot instelling van beschermingsbewind kunnen onder meer de betrokkene zelf, dienst partner, nabije familieleden en hulpverleners een verzoek bij de rechtbank indienen of betrokkene daar naar toe verwijzen. De rechtbank beslist vervolgens over de noodzaak en wijst een bewindvoerder toe.

Beschermingsbewind wordt uitgevoerd door zowel private- als publieke organisaties, zoals gemeenten. In Rheden wordt het alleen door private partijen uitgevoerd. Dat zijn er ruim 50 verspreid over het land. Deze spreiding is een gevolg van toewijzing door de rechtbank (welk kantoor heeft er ruimte) en verhuizingen. In de praktijk vindt bewindvoering grotendeels per e-mail en per telefoon plaats.

Mensen die de kosten van bewindvoering (gemiddeld zo'n € 1.650 per jaar) niet kunnen betalen doen een beroep op bijzondere bijstand. Dat gebeurt in ca. 40% van de gevallen die onder bewind gesteld zijn. De rest betaalt het zelf.

2. Opdracht en aanpak

Aan een projectteam is de volgende opdracht verstrekt:

1. Onderzoek de oorzaak van de stijgende kosten voor bijzondere bijstand voor bewindvoering.
2. Kom - na onderzoek van de mogelijkheden - met enkele scenario's en een advies voor een voorkeur;
3. Indien er een voorstel uitkomt dat structureel extra budget nodig heeft, kom dan tijdig met een beleidsinitiatief t.b.v. de VJN t.b.v. de Begroting 2019;
4. Zorg – na besluitvorming – voor een goede implementatie

Doel

Terugdringing kosten van bijzondere bijstand i.v.m. kosten van beschermingsbewind ten gevolge van een gerechtelijke uitspraak tot onder-bewind-stelling van een inwoner.

Projectteam

Om die opdracht zo effectief mogelijk uit te voeren is een projectteam ingesteld, bestaande uit:

Projectleider/opdrachtnemer: Jan Martens, projectmanager.

Leden projectgroep: Hans Berntsen, beleid Schulddienstverlening; Marjan Schoenmakers/ Chris Leene, kwaliteitsmedewerker/uitvoering bijstandsbeleid; Gerda van de Beeten, coördinator team Schulddienstverlening.

Bestuurlijk Verantwoordelijk: portefeuillehouder Gea Hofstede.

Ambtelijk Opdrachtgever: Heleen van Ravenzwaaij, () teammanager Toegang.

Medewerkers op het gebied van de uitvoering van de Bijzondere bijstand en Schulddienstverlening zijn bij de analyse en advisering betrokken.

Beleidsinitiatief

Bij de behandeling van de begroting 2019 e.v. in mei 2018 is een Beleidsinitiatief ingediend voor een extra budget van € 55.000 (1 fte) om de kosten van de bewindvoering terug te dringen. De definitieve beslissing is door het college tot de begrotingsbehandeling eind 2018 uitgesteld, in afwachting van een goede analyse van de mogelijkheden en onderbouwing van het advies. Daartoe dient deze notitie ook.

Te betrekken documenten

- Meerjarenbeleidskader Sociaal Domein 2017-2021 Meedoen!;
- Beleidsplan SDV 2016-2019 Samen werken aan schulden;
+ Plan van Aanpak behorende bij dit beleidsplan;
- Organisatie-ontwikkelplan Rheden Van Beter naar Best;
- Rheden geeft energie, Coalitieakkoord 2018-2022
- Actuele jurisprudentie t.a.v. bewindvoeringskosten en -uitvoering;
- Landelijk samenwerkingsconvenant Gemeenten-Bewindvoerders (mei 2017);
- Klanttevredenheidsonderzoek SDV 2017;
- Notitie Inkomensbeheer, zelf uitvoeren of bijzondere bijstand verstrekken? (Rheden, begin 2015)

3. Oorzaken toename onder-bewind-stellingen

De oorzaken van de toename van de onder-bewind-stellingen zijn vooral gelegen in:

- Toename “verwarde personen” (psychische problematiek, verstandelijke beperking, dementie);
- Gevolgen van de economische crisis;
- Steeds lagere koopkracht van uitkeringsgerechtigden;
- Het ingewikkelde fiscale toeslagenstelsel;
- Toenemende schuldenproblematiek bij jongeren;
- Meer huishoudens met problematische schulden (die vervolgens moeten rondkomen van een bedrag onder de beslagvrije voet);
- Toenemende vergrijzing;
- Zorginstellingen die (vanwege belangenconflict) de privéfinanciën van bewoners niet meer mogen beheren.

Bronnen: VNG en Bureau Bartels

Daarnaast zijn er vanuit onze eigen praktijkervaringen nog enkele andere redenen die hier niet genoemd zijn maar hierop ook in sterke mate van invloed zijn. Te weten:

- a. Niet alleen het “ingewikkelde toeslagenstelsel” maar de hele samenleving is ingewikkelder geworden. Steeds meer mensen vallen buiten de boot omdat ze veel dingen “gewoon niet geregeld krijgen”. Dit geldt voor veel meer zaken dan alleen toeslagen. Dit is steeds meer zichtbaar en de gevolgen worden steeds ernstiger.
- b. De privatisering en de steeds groter wordende keuzemogelijkheden, waardoor de zgn. keuzestress ontstaat, zijn hier ook debet aan. Vooral mensen die al moeite hadden zich staande te houden (zoals mensen met een verstandelijke beperking) komen hierdoor in de problemen.
- c. Daarnaast speelt mee dat we er voor gekozen hebben mensen met een beperking méér en langer in de samenleving mee te laten doen. Het blijkt dat het “meedoen” wel eisen stelt en niet automatisch voldoende geborgd is dat iedereen daar zomaar aan kan voldoen.

Als we de oorzaken analyseren, concluderen we, dat de bron van deze oorzaken niet in de directe beïnvloedingssfeer van gemeenten liggen. Het is meer een gevolg van maatschappelijke- en economische ontwikkelingen. De sturing daarop ligt vooral op het bord van de rijksoverheid.

De gemeentelijke taak ligt vooral op de preventieve- en curatieve onderdelen. Op die gebieden worden in deze rapportage dan ook voorstellen gedaan.

4. Analyse documenten

- Meerjarenbeleidskader Sociaal Domein 2017-2021 Meedoen!

In dit MJBK wordt gesproken over Een basis voor iedereen. Een solide sociale infrastructuur is het fundament voor het welzijn en de participatie van onze inwoners. Er is een vangnet voor iemand die tijdelijk niet in staat is eigen regie te behouden. Beschermingsbewind en budgetbeheer zijn in dit verband voorbeelden van zo’n tijdelijke periode dat het zelf niet helemaal lukt. Een inwoner moet dan op een vangnet kunnen terugvallen.

- Beleidsplan SDV 2016-2019 Samen werken aan schulden

+ Plan van Aanpak behorende bij dit beleidsplan

Dit beleidsplan legt veel nadruk op preventie en samenwerking met ketenpartners om op het gehele terrein van de schulddienstverlening een sluitende keten te hebben. Op basis van dit beleidsplan is een bijbehorend Plan van aanpak gemaakt met concrete actiepunten voor de periode 2016-2019.

Een van die actiepunten in dit PvA (punt 4.2) is:

Onderzoek de mogelijkheid om tot afspraken te komen met bewindvoerders over de uitvoering van de bewindvoering met als doel: een betere samenwerking en kostenvermindering (op de bijzondere bijstand).

Met deze notitie willen wij aan dit actiepunt invulling geven.

- Organisatie-ontwikkelplan Rheden Van Beter naar Best.

Een aanknopingspunt met dit organisatieplan is vooral te vinden in het punt dat bij het zoeken naar organisatorische oplossingen vooral het belang van de inwoner voorop staat. De systeemwereld is dienstbaar aan de leefwereld van onze inwoners.

Wel werkt een netwerkorganisatie goed samen met allerlei partners, zoals externe partijen.

- Rheden geeft energie, Coalitieakkoord 2018-2022

Hierin is een aparte paragraaf Schulddienstverlening opgenomen. Bewindvoering kunnen we hier als een onderdeel van zien, zoals ook in eerdere beleidsdocumenten is opgenomen. Van belang voor deze notitie is dat het college wil voldoen aan de opgave om ook via schulddienstverlening het meedoen naar vermogen in de maatschappij te stimuleren.

Daartoe zijn de volgende punten benoemd:

- Wij voeren de verbeterpunten uit het cliënttevredenheidsonderzoek uit.
- Schulden komen doorgaans niet alleen, maar gaan gepaard met andere maatschappelijke problemen. Een integrale aanpak is noodzakelijk.
- Wij zetten in op preventie, in samenwerking met ketenpartners.

- Actuele jurisprudentie t.a.v. bewindvoeringskosten en uitvoeringspraktijk in enkele gemeenten

Deventer: Voert beschermingsbewind in eigen beheer uit. Had aanvankelijk beslist dat alleen maar van de gemeentelijke bewindvoerder gebruik gemaakt mocht worden bij afhankelijkheid van bijzondere bijstand en dat kosten van een private bewindvoerder niet (langer) vergoed zouden worden. Tegen dit laatste punt is een klachtenprocedure gevoerd en heeft Deventer dit onderdeel moeten terugdraaien. “De gemeente Deventer moet inwoners met een laag inkomen de keuze blijven geven tussen een particuliere bewindvoerder of een bewindvoerder van de gemeente” aldus de Autoriteit Consument & Markt.

Groningen: Hier loopt een soortgelijke kwestie als in Deventer, met dit verschil dat men besloten heeft beschermingsbewind aan te merken als “een economische activiteit in het algemeen belang”, waarmee het een voorliggende voorziening is geworden. Men denkt daarmee onder de keuzeproblematiek weg te blijven en toch de bijzondere bijstand te kunnen stopzetten voor private bewindvoerders ook voor lopende klanten na een overgangstermijn van 2 jaar. Hiertegen loopt een juridische procedure.

Den Haag: Na een pilotfase van enkele jaren hebben zij in 2015 een eigen team beschermingsbewind ingericht als onderdeel van hun totale financiële keten. Dit vindt in eigen beheer plaats naast bestaande particuliere bewindvoerders. Het wordt gezien als onderdeel van de vangnetfunctie van de gemeente.

Verder heeft Den Haag samen met private bewindvoerders een “doelgroepenroute” ontwikkeld. Die indeling houdt verband met de duur waarvoor bijzondere bijstand (BB) door de gemeente wordt verstrekt voor kosten van bewindvoering (en er is tevens een vereenvoudiging van aanvraagprocedure BB aan gelinkt).

Er wordt gewerkt met 4 doelgroepen:

Doelgroep 1: klant zit in inventarisatie en/of stabilisatiefase. BB wordt toegekend voor max. 1 jaar. Na 1 jaar volgt een evaluatiemoment en evt. nieuwe aanvraag.

Doelgroep 2: er is sprake van een minnelijke schuldregeling.

Doelgroep 3: betreft fase met wettelijke schuldregeling.

Doelgroep 4: fase van niet saneerbare of onoplosbare schulden. BB wordt voor 5 jaar toegekend.

Door- en uitstroom wordt bevorderd door vanuit gemeente coaching aan te bieden. Leerbaarheid is hierbij een belangrijk punt. Bewindvoerders screenen hun klanten op leerbaarheid (als ze bij hen als eerste binnenkomen) en melden die klanten aan voor coaching. Gemeenten doen dat zelf als ze daar binnenkomen.

Venlo heeft de samenwerking met enkele bewindvoerderskantoren geformaliseerd en geoptimaliseerd door hen op te nemen in een zgn. poule. Zij moeten voldoen aan enkele (beperkte) randvoorwaarden, met nadruk op kwaliteit. Ze moeten bijv. laten zien dat het belang van de klant voorop staat en dat ze lid zijn van een branche-/beroepsvereniging. Na indicatie beschermingsbewind biedt gemeente aan inwoner de lijst met deze poule aan om uit te kiezen. Mensen die al een Participatiewet-uitkering hebben, krijgen een verkorte aanvraagprocedure BB t.a.v. de rechtmatigheidstoets.

Zwolle: Deed in het verleden bewindvoering zelf. Daarna is het enkele jaren uitbesteed aan particuliere bewindvoerders(-kantoren). Op dit moment is men bezig om het weer zelf te gaan doen, vanwege kosten- en kwaliteitsaspecten.

Apeldoorn: Voert het al lange tijd zelf uit. Geïntegreerd in de taken van schulddienstverlening en Kredietbank.

- Klanttevredenheidsonderzoek SDV 2017

Het Klanttevredenheidsonderzoek geeft niet meteen aanknopingspunten voor de manier waarop bewindvoering wordt uitgevoerd. Een enkele ketenpartner spreekt wel over de wens tot verbetering van de samenwerking met de gemeente op het brede gebied van de schulddienstverlening en een nauwere verbinding met de sociale gebiedsteams. Deze onderwerpen komen in deze notitie aan bod.

- Landelijk samenwerkingsconvenant Gemeenten-bewindvoerders

In mei 2017 is er een “Convenant samenwerking gemeente en beschermingsbewindvoerder” tot stand gekomen. Het gaat hierbij om de verbetering van de samenwerking. Dit vanwege de toename van aantallen personen dat aangewezen is op beschermingsbewind, de daarmee gepaard gaande kosten en werkzaam zijn op hetzelfde terrein met dezelfde klanten.

Als doelstelling is afgesproken om de in- en uitstroom beter te reguleren, de kwaliteit te verbeteren, de financiële zelfredzaamheid van inwoners te verbeteren en de dienstverlening beter in te richten en overlap voorkomen.

Het belangrijkste uitgangspunt voor de samenwerking is: het in gezamenlijkheid zoeken naar de best passende en minst ingrijpende voorziening voor een burger die financiële ondersteuning behoeft.

Het convenant biedt handvatten om vast te leggen op welke wijze de samenwerking vormgegeven kan worden en wat de samenwerkingspartners van elkaar kunnen verwachten. Gemeenten en beschermingsbewindvoerders worden uitdrukkelijk uitgenodigd om dit convenant als startpunt te gebruiken en aan te vullen met specifieke inhoudelijke (werk)afspraken.

Een mooi vertrekpunt ook voor Rheden om – bij de verdere uitwerking - het gesprek met onze bewindvoerders aan te gaan, omdat dat nauw aansluit bij onze beleidsdoelstellingen.

- Notitie Inkomensbeheer, zelf uitvoeren of bijzondere bijstand verstrekken?

In november 2013 is deze interne rapportage over inkomensbeheer en bewindvoering (-kosten) verschenen met hetzelfde doel als deze notitie. Die notitie is toen echter “niet verder” gekomen. Een enkele aanbevelingen uit die notitie is uitgevoerd.

Een bepaalde periode is bijvoorbeeld iedere aanvraag bijzondere bijstand voor kosten van bewindvoering door het team SDV getoetst op de leerbaarheid van de klant, alvorens de aanvraag mocht worden ingediend. Dit heeft de ervaring opgeleverd dat dit op een te laat tijdstip gebeurt om nog wat te beïnvloeden. Er ligt dan doorgaans al een beslissing van de rechtbank die niet meer valt terug te draaien. We moeten dus op een eerder tijdstip in het totale proces met die klant in gesprek komen.

De aanbevelingen van toen en de ervaringen tot nu toe zijn in deze rapportage (alsnog) meegenomen.

5. Recente onderzoeksresultaten

Platform 31 heeft in opdracht van de City Deal Inclusieve Stad en met hulp van het G40-stedennetwerk een onderzoek uitgevoerd naar welke instrumenten gemeenten inzetten als passend aanbod wanneer beschermingsbewind niet noodzakelijk is. Daarnaast hebben ze onderzocht welke factoren belangrijk zijn bij de afweging welke ondersteuning nodig is: het (gemeentelijke) aanbod, beschermingsbewind of een combinatie? Op basis daarvan is een Quicksan Beschermingsbewind ontwikkeld voor sociaal werkers en doorverwijzende partijen voor een eerste inschatting van de ondersteuningsbehoefte van financieel kwetsbaren.

Uit het onderzoek komt naar voren dat beschermingsbewind vooral bedoeld is als ondersteuning én bescherming bij een langdurig of permanent gebrek aan zelfredzaamheid van een financieel kwetsbare inwoner. Beschermingsbewind is daarbij niet per definitie de oplossing voor de schuldenproblematiek. In de praktijk wordt beschermingsbewind echter nog regelmatig gezien als dé oplossing voor iemands problematische schuld situatie. Het is belangrijk om te kijken naar de situatie, vaardigheden en motivatie van de inwoner om te bepalen welke ondersteuning hij of zij nodig heeft. Verschillende gemeenten hebben bewust diverse vormen van inkomensondersteuning ontwikkeld die ingezet kunnen worden als instrument waardoor beschermingsbewind niet of minder snel noodzakelijk is. Daarbij hechten zij veel waarde aan maatwerk en flexibiliteit van de dienstverlening. Concreet betekent dit dat de vorm van inkomensbeheer (budgetbeheer, budgetcoaching e.d.) die inwoners ontvangen aangepast is aan de vaardigheden en behoeften van de inwoner, en dat deze ondersteuning in de loop van de tijd ook kan veranderen.

Vijf aanbevelingen van Platform 31

Een belangrijke conclusie van dit onderzoek is dat gemeenten aandacht moeten besteden aan verschillende randvoorwaarden om meer grip te krijgen op de instroom van mensen onder beschermingsbewind. In het rapport komen vijf randvoorwaarden naar voren, deze zijn te vertalen in vijf aanbevelingen voor gemeenten die samen met hun ketenpartners willen werken aan een sluitende aanpak voor financieel kwetsbaren:

1. Besteed aandacht aan preventie en vroegsignalering voor mensen met (een risico) op problematische schulden.
2. Zorg voor een passend aanbod voor inkomensbeheer en schuldhulpverlening voor de financieel kwetsbare inwoner;
3. Zorg dat de financieel kwetsbare inwoner zo snel mogelijk op de juiste plek terechtkomt.
4. Zorg voor een goede samenwerking met bewindvoerders én doorverwijzende partijen, zoals zorg- en welzijnsorganisaties;
5. Investeer in én borg de kwaliteit van schuldhulpverlening.

Diverse zaken zijn bij de gemeente Rheden al bekend en worden al opgepakt via het Plan van Aanpak, gebaseerd op het Beleidsplan SDV 2016-2019. De punten 2 en 4 daaruit krijgen via deze nu voorliggende adviesrapportage extra aandacht.

De hier aangekondigde Quick Scan kan overigens een goed middel zijn om de verwijzingen beter te laten verlopen. Om dat te onderzoeken is het als actiepunt in het Implementatieplan (Bijlage 4) meegenomen.

6. In ontwikkeling zijnde wetgeving

Ter uitvoering van het huidige Regeerakkoord is in juni 2018 is door het Ministerie van Justitie en Veiligheid een wetsvoorstel geïntroduceerd. Hierin wil men het recht (geen verplichting) aan gemeenten geven om de kantonrechter te adviseren bij de beantwoording van de vraag of een voldoende behartiging van de belangen van mensen met problematische schulden kan worden bewerkstelligd. Het gaat hier ook om advies m.b.t. met een meer passende en minder verstrekende voorziening dan de instelling van schuldenbewind. De rechter buigt zich nu alleen over de vraag of beschermingsbewind moet worden ingesteld.

Dit wetsvoorstel beoogt ten eerste de gemeenten in staat te stellen hun regierol bij schulddienstverlening beter te vervullen. Ten tweede biedt het wetsvoorstel de rechter de mogelijkheid om alternatieve vormen van ondersteuning af te wegen bij de beoordeling van het verzoek tot instelling van een schuldenbewind.

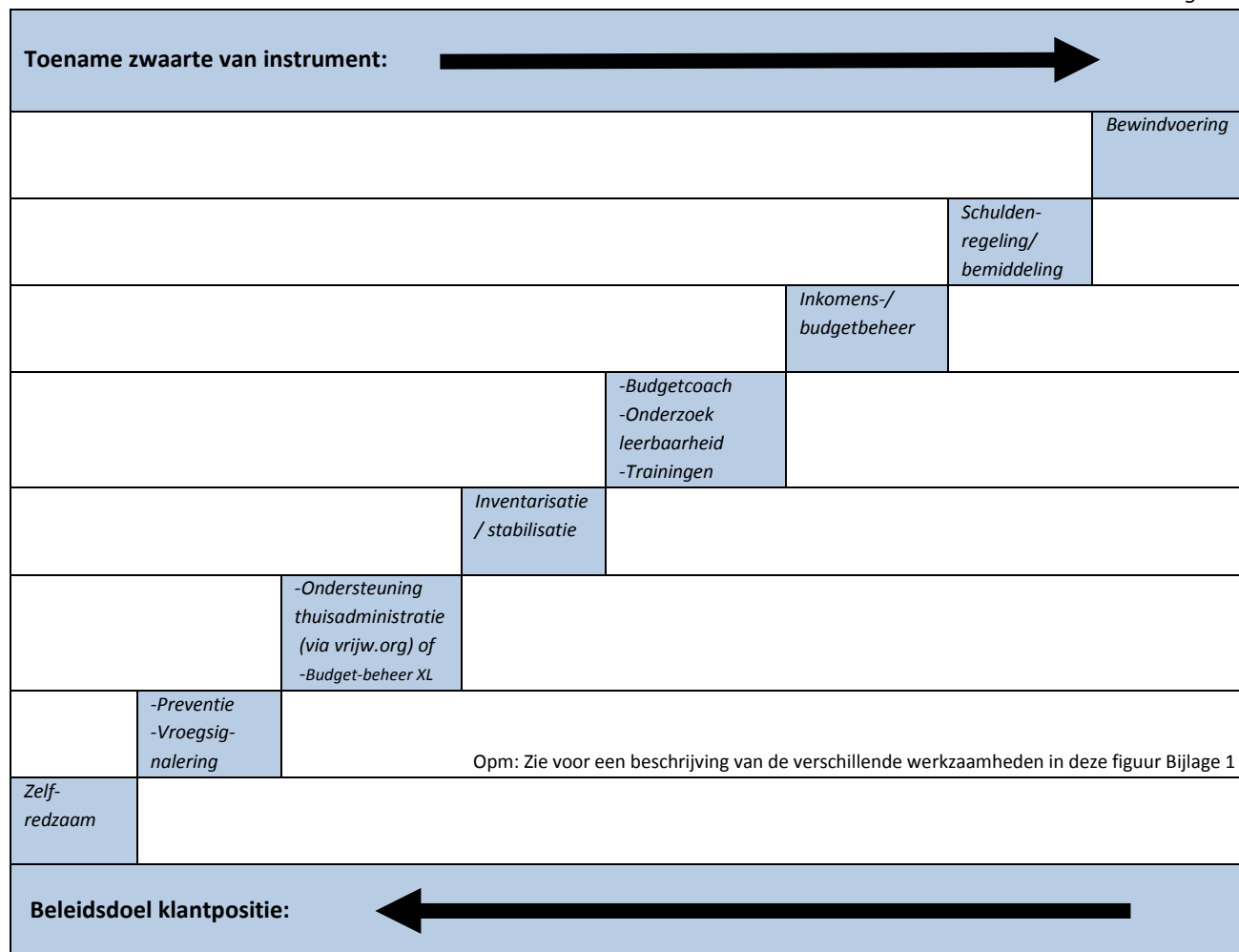
De gemeente Rheden volgt deze ontwikkelingen nauwlettend en pakt het zo snel mogelijk op, zodra dit wetsvoorstel rechtskracht heeft. Via de voorstellen in deze notitie willen wij hier al op anticiperen.

7. Relatie met andere vormen van schulddienstverlening

Veel mensen horen niet meteen thuis bij beschermingsbewind als ze goed en op tijd begeleid worden. Bewindvoering is dan ook geen losstaande activiteit op zich. Het is een activiteit binnen het gehele aanbod aan dienstverleningsinstrumenten rond problematische schulden. Als je die instrumenten in een rij van zwaarte zet, dan komt bewindvoering naar onze mening als laatste in beeld. Veel hangt dus af van de inrichting en de kwaliteit van het voortraject, in hoeverre het goed ingezet wordt en de communicatie erover met de meest betrokken partijen.

Onderstaande overzicht geeft de instrumenten aan van linksonder naar rechtsboven, naar mate van zwaarte van de intensiteit van hulpverlening:

Figuur 1

De hulpverlening is er op gericht dat gebruikers zo laag mogelijk op de ladder instappen en wanneer ze toch meer stappen op de ladder moeten zetten, dat ze daar zo kort mogelijk verblijven en de trap weer zo snel mogelijk afdalen (waarbij er ook in beide richtingen stappen kunnen worden overgeslagen).

8. Diverse scenario's

Ter uitvoering van de opdracht zijn een aantal scenario's opgesteld en uitgewerkt.

Alvorens daar aan te beginnen heeft de projectgroep de huidige uitvoeringspraktijk als uitgangspunt genomen, te weten dat:

- a. er mensen onder beschermingsbewind gesteld worden, omdat ze hun eigen financiën niet op orde kunnen houden,
- b. door verschillende instanties naar de rechtbank verwezen wordt met het verzoek om daartoe te besluiten,
- c. er veel personen zijn die er niet (meteen) in thuis horen als ze (eerst) goed begeleid zouden worden door een schulddienstverlener;
- d. bewindvoering pas in beeld moeten komen als laatste instrument op de trap van schulddienstverlenings-instrumenten (figuur 1).

Deze insteek heeft geleid tot de volgende onderzoeksvragen:

- Hoe krijgen we grip op de kosten?
- Hoe krijgen we de kwaliteit om hoog?
- Hoe krijgen we grip de aantallen klanten die onder bewindvoering vallen?
- Hoe kunnen we de zelfredzaamheid vergroten?

Als resultante hiervan onderscheiden we de volgende scenario's:

Scenario A - Beschermingsbewind in eigen beheer uitvoeren

Als gemeente zouden we beschermingsbewind in eigen beheer kunnen uitvoeren. Om het werk van een bewindvoerder kwalitatief optimaal in te zetten, blijkt in de praktijk, is tevens een assistent-bewindvoerder nodig. Beschermingsbewind brengt nl. veel administratief werk met zich mee, omdat alle post van de cliënt bij de bewindvoerder binnenkomt en op veel zaken (ook administratief) gereageerd moet worden en meestal in korte tijd. De rechtbank toetst overigens bij toewijzing van een verzoek ook de kwaliteit van de assistentie. Ook zal voldoende achtervang geregeld moeten worden.

In die setting bedraagt een gemiddelde caseload: 60 cliënten op 2 fte, 1 bewindvoerder + 1 assistent.

De voordelen zijn dat je vanuit schulddienstverlening geredeneerd snel kunt doorschakelen, korte lijnen naar elkaar hebt, de kwaliteit kunt bewaken en elkaar kunt ondersteunen, waar het overlap in klanten betreft.

Nadelen zijn, dat het bij kleine aantallen heel onrendabel en kwetsbaar is. In Rheden zal dat in de aanloopfase een aantal jaren het geval zijn, waarbij het in Rheden wel 2 jaar kan duren voor je op genoemde caseload zit. En dan spreek je nog van een klein aantal en een kwetsbare situatie en moet je doorgroeien om het rendabel te maken.

Langs deze weg treedt (in ieder geval de eerste jaren van evt. invoering) geen terugdringing van kosten op. Zie voor onderbouwing van de kosten Bijlage 2.

Dit leidt tot de conclusie om deze taak niet in eerste instantie binnen de eigen organisatie te halen, maar het als optie open te laten wanneer, na evaluatie over 2 jaar, externe partijen geen verbeteringen laten zien en de overige voorgestelde maatregelen ontoereikend blijken.

Scenario B – Nieuwe instroom bewindvoering terugdringen

Nieuwe instroom in bewindvoering kunnen we terugdringen door een alternatief te bieden met het inzetten van minder ingrijpende instrumenten van schulddienstverlening zoals budgetbeheer. Budgetbeheer wordt dan door de gemeente als voorliggende voorziening aangeboden. Alle partijen die hierbij betrokken zijn, zoals inwoners,

bewindvoerders, rechtbank en verwijzers moeten dan wel van de nieuwe werkwijze goed van op de hoogte gebracht worden.

Als er na deze voorlichtende acties toch een verzoek bij de rechtbank binnenkomt, weegt deze mee of er gebruik gemaakt kon worden van een passende en minder ingrijpende voorliggende voorziening. Zodra die aanwezig is en passend wordt geacht zal er minder snel tot toewijzing van een bewindvoerder worden overgegaan.

Met de komst van de beoogde nieuwe wetgeving wordt dit aspect versterkt door het adviesrecht aan de gemeenten toe te kennen.

Het landelijk afgesproken convenant tussen gemeenten en bewindvoerders is hierbij een goede leidraad.

Ook is er een “Quick Scan Beschermingsbewind” in omloop, welke aan het begin van het proces een goede indicatie op de inzet van het instrument Beschermingsbewind geeft. Het is de moeite van het onderzoeken waard of zo’n Quick scan in dit verband meerwaarde heeft en welke partij(en) die het beste zouden kunnen gebruiken. In ieder geval is de intentie er van om het proces van Bewindvoering op het juiste moment in te zetten, wat de efficiency zal bevorderen en mensen buiten het proces houdt die er (nog) niet in thuis horen.

Voor personen die al enige tijd “in budgetbeheer zitten” en er aan toe zijn om hun financiën weer zelf ter hand te nemen, maar daartoe nog net niet genoeg zelfvertrouwen hebben, zou als overbrugging het instrument van budgetbeheer XL ingezet kunnen worden. Dit is een vorm van hulp op vrijwillige basis als het nog niet helemaal zelf lukt of als een partner of familielid (ineens) ontbreekt. Doel: terugval, schuldenvorming of bewindvoering voorkomen.

Noodzakelijke maatregel:

Het team SDV er op inrichten dat een grotere vraag om Budgetbeheer beantwoord kan worden en dat er bij de gehele doelgroep die in aanmerking wil komen voor bewindvoering eerst een Quick scan afgenomen wordt.

De betreffende werkprocessen binnen het team SDV hierop afstemmen.

De toename met deze werkzaamheden wordt geraamd op 1 fte. Zie voor de onderbouwing hiervan Bijlage 3.

Scenario C - Terugdringen periode inzet bewindvoering, kwaliteit ervan en zelfredzaamheid vergroten

De bewindvoerder is verantwoordelijk om de onderbewindgestelde, die leerbaar is, te begeleiden om weer financieel onafhankelijk te worden. Bewindvoerders hebben echter moeite om hier voldoende invulling aan te geven, door aanscherping van regels waardoor ze al aan veel voorschriften moeten voldoen, in relatie tot het tarief (en daarmee beschikbare uren per klant). Als gemeente kunnen we de bewindvoerder niet verplichten om de begeleiding te verbeteren. Het oordeel over voldoende inzet van de bewindvoerder ligt bij de Rechtbank.

Wat de gemeente wel kan doen is onderbewindgestelden die leerbaar zijn een training aanbieden die zal bijdragen aan snellere financiële onafhankelijkheid. De onderbewindgestelde doorloopt dan groepsgewijs een traject dat hij kan afronden met een getuigschrift en eventueel een verzoek tot opheffing van het bewind. Volgt een opheffing van bewind dan kunnen we als gemeente nazorg via Budgetbeheer XL bieden.

Wanneer de leerbare onderbewindgestelde geen bijzondere bijstand ontvangt is deze begeleiding vrijwillig, we zullen daarbij aandringen op deelname door te wijzen op het feit dat training hem/haar ook versterkt in zijn/haar rechtspositie ten opzichte van de bewindvoerder.

Daarnaast zal voor onderbewindgestelden die wel bijzondere bijstand ontvangen vanuit de P-wet bij toekenning van die bijstand een nadere verplichting opgelegd worden zoals genoemd in artikel 55 PW. De periode waarop beroep gedaan

moet worden op bijstand kan bij leerbare onderbewindgestelden verkort worden door een dergelijke training. Hierdoor is dit een passende nadere verplichting bij toekenning van de bijstand.

Weigert de leerbare onderbewindgestelde deze training dan zal afstemming (= een maatregel) op de bijzondere bijstand worden toegepast. Dit zal tot effect hebben dat iedere maand waarin de leerbare onderbewindgestelde weigert de training te volgen geen betaling volgen van zijn bewindvoeringskosten. Dit afstemmen heeft zeker geen voorkeur. De inzet van deze training heeft vooral een positief uitgangspunt.

Een deelnemer kan ook in een training instromen vanuit een preventieve actie of vanuit een vorm van vroegsignalering. Dat kan op allerlei manieren gebeuren: via (vrijwilligers-)organisaties of gemeentelijke consulenten SDV, consulenten Inkomen, gebiedsteams e.d. Er moet natuurlijk oog zijn voor maatwerk voor wat betreft de duur en de diepgang van de training afhankelijk van de leerbaarheid van de onderbewindgestelde.

De zelfredzaamheid van deelnemers wordt daarmee vergroot. Tot nu toe hebben we op dit thema in Rheden al een budgetcoach voor 0,6 fte. Op die manier worden inwoners op individuele basis begeleid naar zelfredzaamheid en daarmee uitstroom uit het traject van schulddienstverlening. Door er een trainingsvorm bij te creëren, kunnen we via een groepsgewijze aanpak meerdere mensen tegelijkertijd bedienen.

Wat ook kan bijdragen aan terugdringing van de periode van bewindvoering is om de vergoeding via de bijzondere bijstand voor bewindvoerders voor bepaalde tijd toe te kennen (evt. daarna te verlengen). Tevens zal het helpen om bewindvoerders te vragen bij de start van die periode (en bij evt. verlengingen) een Begeleidingsplan te overleggen gericht op vergroting zelfstandigheid inwoners en daarmee de beëindiging van de bewindvoering. Dit wordt in het overleg met bewindvoerders en rechtbank meegenomen. Via het systeem van jaarlijkse Heronderzoeken bijzondere bijstand, wat nu al plaatsvindt, worden afspraken hieromtrent bewaakt.

Om de kosten van bewindvoering te drukken kan er verder actief op worden toegezien of “problematische schulden” zo snel mogelijk naar het niveau “schulden” teruggebracht worden. Doel: tarief bewindvoerder kan dan omlaag van 130% naar 100% maandtarief. Voor de eenvoudigste vorm van bewindvoering - zonder psych. probl. bijv. - zijn die tarieven resp. 119,- en 92,- per maand. Die worden nu voor lange periode op het hoogste tarief vastgesteld. Dit uitgangspunt in het proces Budgetbeheer opnemen om te bewaken en opnemen dat na bereiken doel, de rechtbank wordt geïnformeerd.

Invoering van een methodiek van “doelgroepen” zoals de gemeente Den Haag (zie Paragraaf 3) dat heeft gedaan kan een mooie aanvulling op het geheel vormen.

Om de kwaliteit van de bewindvoering te verbeteren en te borgen zouden we met een aantal bewindvoerders uit de regio op vrijwillige basis afspraken kunnen maken over de kwaliteit van uitvoering zoals hierboven genoemd, die te monitoren, op effectiviteit te meten en te evalueren.

Het model van de gemeente Venlo waarbij de samenwerking met enkele bewindvoerderskantoren is geformaliseerd en geoptimaliseerd door hen op te nemen in een zgn. poule kan hieraan bijdragen.

Wat levert dit scenario op?

Op gebied van financiën:

- Afname van het aantal onderbewindgestelden en daarmee afname van kosten bijzondere bijstand
- De periode waarover bijzondere bijstand vertrekt moet worden kunnen we inkorten voor leerbare onderbewindgestelden
- Op termijn minder fte nodig voor beoordelingen bijzondere bijstand
- Afname van het aantal klanten bij SDV/budgetbeheer (bij sterke toename zelfredzaamheid)
- Inwoners met minima en risico op schulden zijn beter in beeld waardoor preventief werken effectiever wordt

- Minder zorgkosten in het algemeen

Op gebied van inwonersgeluk:

- Meer inwoners die financieel onafhankelijk zijn
- Minder inwoners met schulden

Wat kost het?

Aan personeelsformatie 0,2 fte voor een kwaliteitsmedewerker om de voortgang in deze activiteiten te houden, te borgen en te monitoren. Dit wordt via een lopend Beleidsinitiatief Kwaliteit voor 2019 en 2020 opgepakt.

Noodzakelijke maatregelen:

Voor groepsgewijze trainingen gedurende 3 jaar € 20.000 per jaar beschikbaar stellen.

In procedures schulddienstverlening check op leerbaarheid opnemen aan het begin van het proces.

Procedures van Budgetbeheer, Toekenning- en Heronderzoeken bijzondere bijstand en het afstemmingsbeleid op deze afspraken aanscherpen. Beleid bijzondere bijstand m.b.t. bewindvoeringskosten aanscherpen op de systematiek van de tijdelijke toekenning en verlenging na herbeoordeling. En de training als verplichting (- voorwaarde aan de bijstandsverlening) kunnen opleggen.

Invoering van een methodiek van “doelgroepen” onderzoeken op bruikbaarheid in Rheden.

Samenwerkingsafspraken maken met enkele regionale bewindvoerders(-kantoren) om de effectiviteit van de diverse maatregelen te volgen en de kwaliteit van die dienstverlening daarmee te vergroten.

Uitbreiding formatie kwaliteit met 0,2 fte voorlopig voor 3 jaar.

Scenario D – Andere organisaties meer betrekken

Andere vrijwillige organisaties (meer) betrekken?

Gaat om organisaties als: Humanitas, Schuldhulpmaatjes, Soos de Krent e.d.

Deze organisaties informeren over de nieuwe werkwijzen en overleggen wat zij (meer) kunnen doen voor onze inwoners.

Benadrukken dat er daardoor minder reden is om rechtstreeks onder-bewind-stelling aan te vragen bij de rechtbank.

Het uitgangspunt is om leerbare onderbewindgestelden minder te compenseren bij de ondersteuning, maar effectief te ondersteunen. De onderbewindgestelde moet het zelf leren doen!

Andere professionele organisaties (meer) betrekken?

Gaat om organisaties als: Rijnstad, Radar, Siza, Innoforte, Attent (met tehuizen) en eigen organisatieonderdelen als sociale gebiedsteams, consultants Inkomen e.d.

Benadrukken dat er minder reden is om rechtstreeks onder-bewind-stelling aan te vragen bij de rechtbank.

Organisatorisch het team SDV dicht bij de sociale gebiedsteams zetten; zij kennen al veel multi-problem-klanten en hun begeleiding en kunnen daarin adviseren en/of de hulpverlening op klantniveau coördineren.

In de overleggen met professionals en vrijwilligers het volgende onderzoeksresultaat meenemen:

Professionals en vrijwilligers die mensen begeleiden bij het wegwerken van schulden of het vinden van werk, hebben vaak niet snel in de gaten dat ze te maken hebben met iemand met een licht verstandelijke beperking (LVB). Hierdoor

zijn trajecten voor re-integratie en schuldhulp vaak niet op elkaar afgestemd en is er soms sprake van tegenstrijdige adviezen.

Dat blijkt uit onderzoek van diverse sociale hulpverleningsinstanties en de NVVK, de vereniging voor schuldhulpverlening. Zij presenteerden in juli 2018 een actieplan. Dat komt erop neer dat ze de dienstverlening aan mensen met een LVB willen verbeteren, onder meer door beter kennis te delen.

Noodzakelijke maatregelen:

Met genoemde organisaties in overleg gaan en proberen goede afspraken te maken en die waar mogelijk monitoren.

Regelmatig in contact staan met alle vrijwillige ondersteuners, eventueel door uit te nodigen ook de training te volgen (trainer hierin nadrukkelijk betrekken om informatie over en weer te verzorgen).

Via trainingen aan consulenten de herkenbaarheid en aanpak van LVB vergroten.

9. Overige onderzoeken

De volgende thema's zijn ook onderzocht, maar worden of al opgepakt of lenen zich niet voor verdere actie, omdat het nauwelijks iets oplevert:

Onderzochte onderwerpen die geen verdere actie nodig maken			
Nr.	Thema's	Advies	Vervolg
1.	Oorzaken toename analyseren en proberen "bij de bron" aan te pakken.	Wat opvalt is, dat er van de 8 motieven die uit onderzoek blijken aan de basis te staan van de toename van bewindvoering (zie paragraaf 3), er slechts 2 zijn die mogelijk door ons beïnvloedbaar zijn: a. Toenemende schulden bij jongeren b. Meer huishoudens met schulden; waardoor ze moeten rond komen van inkomen onder de beslagvrije voet.	Deze beide onderwerpen worden al opgepakt via het bestaande PvA behorend bij het Beleidsplan 2016-2019, vooral bij het onderdeel Preventie. Geen extra actie nodig.
2.	Eigen bijdrage (=draagkracht) vragen aan klanten met bijzondere bijstand voor bewindvoeringskosten, die meer dan 120% bijstandsnorm verdienen	Gebeurt nu al in voorkomende gevallen (Nuggers) conform draagkrachtberekening bijzondere bijstand. Voor andere doelgroepen is het juridisch niet mogelijk om een eigen bijdrage te vragen.	Geen extra actie nodig.
3.	Langdurige budgetbegeleiding financieren via de Wmo. Evt. geïntegreerd in andere vormen van langdurige begeleiding. Kan op kosten BB bewindvoering besparen.	Rheden heeft drie jaar geleden voor de ouderen- en gehandicaptenzorg het product dagelijkse ondersteuning binnen de Wmo ontwikkeld. Als 1 van de 7 prestaties wordt genoemd "de cliënt wordt begeleid en ondersteund bij (administratieve) handelingen." Deze vorm van ondersteuning is heel elementair en beperkt zich tot hulp bij de organisatie van het huishouden; lees boodschappenlijstjes. Het wordt ook altijd aangeboden in combinatie met HH. Het product wordt alleen aangeboden door ouderenzorginstellingen (Attent, Innoforte, STMG, etc.). Gehandicaptenorganisaties zoals Siza of	Het advies is om met maatschappelijke opvang, de gebiedsteams en de collega's in de regio (MGR) dit te verkennen. Wel moet voorkomen worden dat de kosten dan niet verlegd worden naar de Wmo. Er moet wel sprake zijn van een besparing. Dat kan mogelijk ook door

		Pluryn, of maatschappelijke opvang organisaties zoals RIBW of Iriszorg bieden dat niet aan. De Wmo en de Participatiewet bieden mogelijkheden voor begeleiding gericht op gedragsverandering en/of het omgaan met geld. Jeugdwet niet (direct) omdat dit pas formeel aan de orde is bij 18+ en dan vallen jeugdigen onder de volwassenenzorg (PW of Wmo). Er liggen wellicht mogelijkheden om hiervoor een nieuw (integraal) product te ontwikkelen. Zowel gericht op • preventie (voorkomen dat inwoners door verlies van eigen regie en/of van een eigen netwerk in bewindvoering komen), als op • training en (gedrags)verandering en empowerment, zodat betrokkene de regie weer zelf kan nemen (zowel gericht op arbeidsparticipatie (PW) als maatschappelijke participatie en zelfstandig wonen (Wmo).	een integratie in de aanpak. Advies: Dit regionaal oppakken (samen met Inkoop via MGR). Pilot mogelijk? Provinciale subsidie mogelijk? Separaat project van maken? Kosten-baten?
4.	Vroegsignalering van schulden bij partners in de keten + gebiedsteams, zodat het minder snel “uit de hand loopt” en bewindvoering minder nodig is.	Wordt al via preventieaanpak en andere projecten opgepakt.	Niet specifiek in dit project meenemen.

10. Financiën

Uitgaven vanaf 1-1-2019: voor 3 jaar:

a. 1 fte Budgetbeheer	€ 60.000 per jaar (tijdelijke fte is duurder dan in eigen dienst)
b. Budgettraining	€ 20.000 per jaar
c. Implementatiekosten	PM ¹
d. 0,2 fte kwaliteitsmedewerker	PM ²

Besparingen

Budgetbeheer i.p.v. bewindvoering

Een belangrijke maatregel om de instroom in bewindvoering af te remmen is vrijwillig budgetbeheer als alternatief voor bewindvoering. In scenario b wordt beschreven hoe budgetbeheer in combinatie met training en budgetcoaching de nieuw instroom in bewindvoering kan terugdringen. Wanneer 50 personen gebruik maakt van budgetbeheer in plaats van bewindvoering, levert dat een besparing op van € 82.500 op de gemeentelijke uitgaven bijzondere bijstand. Deze structurele besparing kan na drie jaar worden bereikt.

Training/coaching

Door training en coaching ook in te zetten tijdens de periode van bewindvoering (scenario c) wordt de zelfredzaamheid van onderbewindgestelden vergroot. Hierdoor kunnen zij eerder uitstromen en wordt er geen beroep meer op bijzondere bijstand gedaan. Naar verwachting zal maar een deel van de doelgroep hiertoe in staat zijn. Elke onderbewindgestelden die een jaar eerder uitstroomt, leidt tot een besparing van € 1.650 per jaar. Wanneer 10% van de huidige bijstand populatie in het project voldoende leerzaam blijkt te zijn en een jaar eerder uitstroomt, resulteert dat in een structurele besparing van € 60.000 per jaar.

Lagere tarief bewindvoeringskosten

De kosten van bewindvoering kunnen met € 300 per jaar worden verlaagd door “problematische schulden” zo snel mogelijk naar het niveau “schulden” te brengen. Dat kan door de schulden van onderbewindgestelden zo snel mogelijk te stabiliseren of te saneren. De ondersteuning hiervoor wordt aangeboden vanuit de reguliere schulddienstverlening.

Inboeken van besparingen

Op basis van een experiment dat op dit moment wordt uitgevoerd in de gemeente Tilburg en de rechtbank Zeeland-West Brabant wordt geconcludeerd dat door een combinatie van maatregelen een besparing van maximaal 20% op de instroom in bijzondere bijstand kan worden gerealiseerd. In de periode 2015-2017 werden in Rheden gemiddeld iets meer dan 75 nieuwe aanvragen voor bijzondere bijstand bewindvoerderskosten toegekend³. Vermindering met 20% betekent dat er 15 personen geen beroep meer doen op bijzondere bijstand voor bewindvoeringskosten.

De bijdrage vanuit bijzondere bijstand voor bewindvoeringskosten is gemiddeld € 1.650 per jaar. In het overzicht hieronder wordt de jaarlijkse besparing over drie jaar en de structurele besparing in beeld gebracht.

Jaar	Gemiddeld aantal personen minder onder bewind	Besparing op bijzondere bijstand €
2019	7,5	12.375
2020	22,5	37.125
2021	37,5	61.875
Structureel	50	82.500

¹ De implementatie van de eenmalige activiteiten, zoals opgenomen in het Implementatieplan (Bijlage 4) worden geraamd op PM, omdat ze door een interne projectleider en collega's uitgevoerd worden.

² Deze taakuitbreiding maakt onderdeel uit van het voor 2019 en 2020 toegekende Beleidsinitiatief “Kwaliteitsmedewerker SDV”.

³ Exacte cijfers ontbreken omdat de aanvragen Bijzondere Bijstand, i.t.t. de betalingen Bijzondere Bijstand, niet apart op soort aanvraag worden geregistreerd.

Op basis van het experiment Tilburg is een structurele besparing op de instroom in bijzondere bijstand te bereiken van € 82.500. De besparingen op de bijzondere bijstand die het resultaat zijn van het bekorten van de verblijfstijd, door het aanbieden van trainingen, respectievelijk van het lagere bewindvoerderstarief, dat van toepassing is na verlaging van de schuldenproblematiek, zijn hierin nog niet meegenomen. Bij de concrete uitwerking van deze maatregelen zal ook hiervoor een inschatting van de besparingen worden gemaakt en kunnen daarvoor concrete streefwaarden worden bepaald.

11. Advies

De projectgroep adviseert om:

- a. scenario A niet uit te voeren, omdat het (in ieder geval in de eerste jaren) geen oplossing biedt voor de gestelde problematiek (bewindvoeringskosten terugdringen);
- b. de scenario's B, C en D in uitvoering te nemen;
- c. bijgaand Implementatieplan (Bijlage 4) vast te stellen;
- d. in te stemmen met de geraamde kosten voor 3 jaar vanaf 2019:
 - € 60.000 wegens extra toename Budgetbeheer;
 - € 20.000 voor budgettrainingen.

12. Monitoring en evaluatie

Monitoring en evaluatie van de beoogde maatregelen zijn van het grootste belang om de effectiviteit van de maatregelen in beeld te krijgen.

Het adequaat definiëren van de te meten data van pilots, afspraken en veranderde werkwijzen is opgenomen in het Implementatieplan.

Via de P&C-cyclus zullen de resultaten op hoofdlijnen worden gemeld.

Twee jaar na implementatie (voorjaar 2021) zal er een uitgebreide evaluatie uitgevoerd worden op de ingezette maatregelen, mede gelet op de tijdelijkheid van de maatregelen.

Begripsomschrijvingen Figuur 1

Activiteit	Omschrijving
Bewindvoering	De rechtbank beslist tot aanwijzing van een beheerder van alle financiën van een volwassene, omdat er sprake is van problematische schulden of vanwege de geestelijke- of lichamelijke toestand van de betrokkene. Dit kan een familielid, een kennis of een professional zijn.
Schuldenregeling/ bemiddeling	In overleg met de schuldeisers wordt tot een regeling gekomen om (vaak een deel van) de vorderingen te betalen. Soms wordt er met een saneringskrediet gewerkt. Vaak in combinatie met budgetbeheer, waarbij maandelijks geld wordt ingehouden ter aflossing van de betalingsregeling (bedrag dat naar de schuldeisers wordt overgemaakt)
Inkomens-/budgetbeheer	Begeleiding op de uitgaven en inkomsten van een volwassene op vrijwillige basis. De inkomsten komen bij de gemeente binnen en door de gemeente worden betalingen gedaan. Dit kent 3 vormen van licht tot zwaar in de omvang van de betalingen die gedaan worden. Is maatwerk.
- Budgetcoach -Onderzoek leerbaarheid -Trainingen	Begeleiding op vrijwillige basis om tot zelfstandigheid in het beheer van de eigen financiën te komen. Leerbaarheid is hierbij een belangrijk begrip om tot succesvol tot “uitstroom” uit de begeleiding te komen. Wordt vaak bij start – via een specifiek onderzoek - vastgesteld. Ter ondersteuning kunnen trainingen aangeboden worden, mede afhankelijk van de leerbaarheid.
Inventarisatie / stabilisatie	Activiteiten aan het begin van een begeleidingsproces om een beeld te krijgen van de situatie en te zorgen dat die niet erger wordt en de snel oplosbare zaken meteen geregeld worden.
-Ondersteuning thuisadmin (via vrijw.org) of -Budgetbeheer XL	Begeleiding op vrijwillige basis bij het beheer van de financiën omdat de persoon dat zelf niet (meer) kan of een persoon die dat eerder deed is weggevallen. Doel: terugval, schuldenvorming of bewindvoering voorkomen.
-Preventie -Vroegsignalering	Alle vormen van informatieverstrekking gericht op de voorkoming van problematische schulden. Ze vroeg mogelijk signalen oppakken die aangeven dat er problemen in de betaling ontstaan (vaak via derden – bedrijven en instellingen) om het ontstaan van problematische schulden te voorkomen
Zelfredzaam	Persoon kan volledig zelfstandig zijn financiën beheren, zonder in de problemen te komen.

Financiële onderbouwing kosten van beschermingsbewind in eigen beheer:

Kosten:	1 fte bewindvoerder	60.000
	1 fte assistent-bewindvoerder	45.000
	Werkplek	5.000
	Overhead	<u>5.000</u>
	Totale kosten	115.000 per jaar

Besparing: 60 deelnemers x 1.650 = 99.000 per jaar (vanaf het moment dat de 60 gehaald is)

De kosten voor uitvoering van bewindvoering in eigen beheer ten opzichte van kosten voor bewindvoering extern in de ideale situatie van 60 deelnemers nemen toe met € 16.000,-. En dat in de meest ideale situatie. Dat is dus niet de bedoeling.

1^e jaar:

De praktijk zal laten zien dat er een langzame fluctuerende opbouw zal zitten in het aantal klanten dat een interne bewindvoerder toebedeeld krijgt. Aangezien er vooral bij het opstarten van een nieuw dossier voor de bewindvoerder verhoudingsgewijs veel werkzaamheden zijn zul je minimaal met 0.5 fte bewindvoerder + ondersteuner moeten beginnen (als deze beiden te vinden zijn want veelal zoeken mensen een fulltime baan). Uitgaande van een opbouw tot 30 deelnemers na een jaar en daarmee een gemiddelde van 15 voor het hele jaar zijn de kosten 60.000 en is de besparing op de bijzondere bijstand 25.000, -. Daarmee is het negatief 35.000, -.

2^e jaar:

Gaan we naar het tweede jaar waarbij nog eens 30 deelnemers over het jaar verdeeld zich aanmelden dan zal op enig moment de bewindvoerder en zijn ondersteuner beiden 1 fte gaan invullen (als er een bewindvoerder gevonden is die gewenst na 1 jaar parttime te hebben gewerkt fulltime wil gaan werken). De kosten voor de bewindvoerder en ondersteuner nemen toe tot € 115.000.

3^e jaar e.v.:

Groeit de groep deelnemers daarna boven de 60 klanten dan zal een tweede bewindvoerder met ondersteuner de kosten verder laten oplopen.
Kortom het zal lastig zijn om de beschikbare fte's bewindvoerder+ondersteuner passend te laten zijn bij het aantal deelnemers.

Onderbouwing 1 extra fte Budgetbeheer

Vanaf 1-1-2019 wordt er naar verwachting door de voorgestelde maatregelen in de Scenario's B en C 1 klant extra per week door het team SDV opgevangen = 50 extra klanten per jaar (er zullen 60 meldingen komen, waarvan 10 geen verdere begeleiding nodig hebben). Kosten bedragen € 55.000 per fte per jaar.

De norm voor budgetbeheer en admin.ondersteuning samen is 1,75 dossier x het aantal beschikbare uren per week. In dit geval dus $0,8 \times 36 \text{ uur} = 29 \text{ uur} \times 1,75 =$ een caseload van 50 klanten.

Van 60 extra klanten wordt door de consulent SDV een korte intake gedaan. Hiervan komen er 50 terecht bij Budgetbeheer, 10 bij de budgetcoach en 50 bij de admin. ondersteuner, 10 horen elders thuis of hebben geen begeleiding nodig. Dit betekent aan fte's (in ieder geval bij de aantallen t/m 2020):

Budgetbeheerder 0,6 fte; Budgetcoach 0,2 fte en Admin.ondersteuner 0,2 fte.

De korte intake zal binnen de huidige tijden opgevangen kunnen worden (bij deze aantallen ½ uur p.w.) evenals het naar verwachting kleine aantal Budgetbeheer XL deelnemers. Mocht dat onvoldoende blijken dan zal dat bij de evaluatie worden meegenomen. Alle tijden voor dit doel zullen specifiek gemonitord worden.

IMPLEMENTATIEPLAN

Vermindering bewindvoeringskosten

Versie: 18-9-2018.

1. Aanleiding

In de Adviesrapportage Bewindvoering Anders?! (sept. 2018) zijn adviezen aan het college van BenW van Rheden uitgebracht om de uitgaven Bijzondere bijstand wegens bewindvoeringskosten terug te dringen. Die aanbevelingen vergen nadrukkelijk implementatie om tot het gewenste effect te komen. Het besluit op de budgettaire consequenties van het Adviesrapport om die aanbevelingen waar te maken wordt wellicht genomen in de raadsvergadering van eind november tijdens de behandeling van de gemeentebegroting 2019.

Met de voorbereiding kan echter voor die tijd al een begin worden gemaakt om geen tijd te verliezen en er zijn ook activiteiten uit te voeren die aan de doelstelling bijdragen los van die extra personele inzet (Scenario D).

Dit implementatieplan wil daar een antwoord op geven en valt als een (vervolg-)project op het project Bewindvoering uit te voeren.

2. Activiteiten

Periode	Activiteit	Toelichting	Door wie
november	Inspiratiemiddag met de meest intern betrokkenen (zoals consultants SDV, consultants Inkomen, gebiedsteams, projectgroep Bew.v. e.d.)	Deze voorbereidende activiteit moet het beeld scherp krijgen, wat er exact nodig is nu we weten welke richting we op willen (er van uitgaande dat het besluit conform advies wordt genomen). Denk aan een workshopachtige aanpak waarbij vragen aan de orde komen als: Wat kan ik zelf halen/brengen? Welke partijen zijn van belang? Wat valt daarmee te bespreken? Welke pilots willen we starten en met welke resultaten? Waar moeten we rekening mee houden? Randvoorwaarden? E.d.	
	Hoofdpijnen communicatie (-plan?) vaststellen	Samen met het team Communicatie valt er al vast op hoofdpijnen op te pakken wat we, wanneer, op welke manier, naar welke doelgroep willen communiceren. Evt. nieuwe wetgeving (zodra bekend) in meenemen.	
	Relatie met Preventie-aanpak	Bezien welke linken er gelegd kunnen worden met de preventie-aanpak.	
	Quick Scan Beschermingsbewind	Onderzoeken of die Quick scan meerwaarde heeft voor onze processen. Onderzoeken op welke wijze de Quick Scan "Rechtbankproof" ingericht kan worden.	
	Inventariseren beleidsaanpassingen	Als het besluit genomen wordt, heeft dat gevolgen voor het bijstandsbeleid (opleggen extra voorwaarden bijv.) en mogelijk voor het beleid op het gebied van SDV. Dit alvast inventariseren.	
	Budgettraining	Onderzoeken wat meest passend is: tijdelijk (voor 3 jaar) in eigen beheer uitvoeren of Training inkopen.	
	Vacatureteksten samenstellen	Bezien hoe het organisatorische het beste ingericht kan worden en daarop de vacatures al vast in beeld brengen, benoemen en vacatureteksten samenstellen.	

	Beleidswijzigingen voorbereiden	De voorgestelde wijzigingen alvast voorbereiden in besluitvormingsdocumenten, zodat ze na het raadsbesluit meteen in routing kunnen voor besluitvorming	
	“Doelgroepen” aanpak	Idee van “Doelgroepen” uit Den Haag nader uitwerken op Rhedense maat en bezien wat daar verder voor nodig is.	
	Poule van bewindvoerders (eerst in pilotvorm)	Uitzoeken hoe tot een dergelijke poule te komen, zoals Venlo heeft gedaan. Zijn er juridische complicaties als je het aantal wilt beperken?	
	Budgetbeheer XL	Zo mogelijk zo snel mogelijk invoeren.	
	Overleg vrijwilligersorganisaties	Bespreken wat zij in deze hele context (meer) kunnen doen.	
december	Werving starten	Opengestelde vacature(s) openstellen/ werven	
	Aanpassing werkprocessen SDV, gebiedsteams en BB	Rekening houden met de nieuwe werkwijzen en gemaakte afspraken. Sommige activiteiten slechts door enkele collega’s laten uitvoeren vanwege specifieke kennis over uitvoeringsafspraken e.d.	
	Documenten aanpassen	Bezien welke (rapportages, beschikkingen?). Formats maken?	
	Monitoring inrichten	Wat we willen piloten hoe en waar registreren we dat? Inrichting Stratech bezien op mogelijkheden. Anders andere oplossingen denkbaar?	
januari	Overleg met bewindvoerders	Over de eerder afgesproken thema’s	
	Overleg met Rechtbank	Over de eerder afgesproken thema’s	
	Overleg met doorverwijzers	Ook over de nieuwe werkwijzen en de resultaten van de vorige overleggen.	
	Overleg met vrijwilligersorganisaties	Ook over de nieuwe werkwijzen en de resultaten van de vorige overleggen.	
	Overleg met interne medewerkers (zoals cons SDV, cons Inkomen, gebiedsteams e.d.)	Over de nieuwe werkwijzen en de resultaten van de vorige overleggen en gevolgen voor eigen werk	
februari	Implementatie afronden	Afspraken (ook met externen) afronden en vertalen in aangepaste procedures, documenten, in- en externe communicatie e.d.	
	Communicatie verzorgen	In- en extern.	
	Evaluatie voorbereiden	Worden de juiste data op de juiste plekken geregistreerd t.b.v. waardevolle evaluatie over 2 jaar.	
1-3-2019	Invoeringsdatum afgesproken werkwijzen		

3. Uitvoering

Het voorstel is om de coördinatie op de uitvoering van dit Implementatieplan als project op te pakken, waartoe een projectplan wordt opgesteld, door de Projectgroep Bewindvoering, bestaande uit: Jan Martens (projectleider), Gerda van de Beeten (coördinator team SDV), Hans Berntsen (Beleidsmedewerker SDV), Marjan Schoenmakers en/of Chris Leene (kwaliteitsmedewerker Inkomen), eventueel aangevuld met (incidentele) ondersteuning op enkele uitvoerings- of voorbereidingsaspecten, bijvoorbeeld vanuit de teams Bedrijfsvoering en Communicatie. De bijdragen van de projectgroep leden en de individuele medewerkers waar onderdelen van verwacht worden zullen binnen de formatie worden opgelost.